

Vastinetta Gilbertille

Kirjantekijä on murheellinen, jos hänen tuotteeseensa ei reagoida, myös näkyvästi. Sen vuoksi **Gilbert Koskelan** (GK) arviointi kirjastani *Yhdyskuntasuunnittelun haasteita* ilahduttaa. Kun GK:n arviointiin liittyy myös jokin kysymys ja kun siinä on mielestäni jokin kohta ymmärretty toisin kuin olen itse tarkoittanut, niin haluan esittää seuraavia kommentteja.

GK mainitsee minun pitävän suunnitelmaa staattisen ottilan luoja, jolloin siihen tehtävät muutokset aina osoittavat jonkinlaista epäonnistumista. Näin en kyllä ole ajatellut, muutoksethan ovat arkipäivää. Sen sijaan esimerkiksi Uusimaa 2010 -suunnitelmaa ei edes aloitettu toteuttaa, kertomistani syistä se tyrehtyi alkuunsa, siltä puuttuivat toteuttamisen edellytykset. Suunnitelmana se mielestäni siis epäonnistui. Tästä samasta suunnitelmasta GK kysyy vielä, miksi olen sitten pitänyt tätä suunnittelutyötä erityisen arvokkaana. Kirjassa olen maininnut selkeästi syyksi sen, että tämän työn raportointi oli poikkeuksellisen korkeatasoista, joten julkaisulla oli aikanaan jopa oppikirjan luonnetta.

GK toteaa aivan oikein, että epäonnistumisen arviointiin vaikeuttaa arvioinnin ajankohta, koska arvostukset muuttuvat. Viisauksin voi tällöin muuttua jälkiviisaudeksi. Itse olen samasta asiasta esittänyt kirjassa (s. 7) seuraavaa: "Epäonnistuminen ja onnistuminen ovat usein suhteellisia ja epätarkkoja käsitteitä. Se mikä meistä nyt näyttää selvältä epäonnistumiselta tai onnistumiselta voi toisena ajankohtana ja toisten arvioijien silmissä näyttää päinvastaiselta." Kun suunnitelmien arviointi voi yleisellä tasolla olla joko etukäteis- tai jälkiarviointia, niin tämänkaltaisessa kirjassa vain jälkimmäinen on mahdollista. (Tässä saanen arvoisille suunnittelijakollegoille korostaa tuon etukäteisarvioinninkin merkitystä ja siihen sopivien menetelmien opettelua.)

Tulkoon samalla mainituksi, että tämänkaltaisetkin arvioinnit ovat normaalisti enemmän tai vähemmän subjektiivisia; niiden 'oikeellisuuden' osoittaa esitettyjen perustelujen uskottavuus.

Toisin kuin minä kirjassani, GK asettaa hauskaalla tavalla **Eliel**

Saarisen Heikki von Hertzenin vastaan. Mielestäni en kirjassa moittinut Saarista siitä, ettei Munkkiniemi-Haaga-suunnitelmaa osattu varautua valtavaan autoistumiseen. Se oli vain yleistoteamus. Vähemmän onnistuneina asioina käsittelin ko. suunnitelman eräitä muita osia.

Tapiolan asukkaana korvaani vähän särähti GK:n moite, että kehun Tapiolaa estoitta, enkä tuo esille esimerkiksi autojen pysäköintipaikkojen puutetta. Tapiolasta kokonaisuutena en montaa kirjoittanutkaan, en siis asuntoalueiden pysäköintiongelmistaakaan. Kyseisen luvun aiheenahan oli vain v. 2000 tehty keskustan kehittämissuunnitelma – mielestäni monin tavoin epäonnistunut. Jos sitten puhutaan keskustan pysäköintipaikkojen riittävydestä, niin tähän asti niitä on ruuhka-aikoinakin aina riittänyt.

Tapiolasta puheen ollen GK moittii (mm. **Kaj Nymaniin** nojaten) Tapiolan elitistisyyttä. Tästä voisi Nymania lainata vähän enemmänkin. Hänhän kirjoittaa, että Tapiola on joutunut oman onnistumisensa uhriksi. Kun ympäristön laatu on korkea, on ajan mittaan asuntojen hintataso nousut ja uudet asukkaat ovat osaksi entistä varakkaampia. Itse asunonhoitan edustavat valtaosaltaan 1950–1970-lukujen tekniikkaa ja varustetasoa ja runsaat 2/3 niistä oli sosiaalista asuntotuotantoa moinen laatuja ja saajien valintaa rajoittavine ehtoineen. Tästä voisi-kin syntyä oma mielenkiintoinen kysymyksensä kaavoittajille: kannattaako suunnitella "liian hyviä" alueita tai kaupunkeja tavalliselle rahvaalle, kun ne markkinatalousmaassa ajan mittaan kuitenkin siirtyvät "eliitille"?

Koivukylästä kirjoittaessaan GK tuntee kyseisen alueen paremmin kuin minä. Itse asiassa ohitin Koivukylän noin neljällä rivillä todeten sen kuuluvan niihin alueisiin, jotka eivät ole saaneet suurta suosiota osakseen, vaikka siihen kiinnitettiin poikkeuksellisen suuri suunnittelupanos. Jälkeenpäinkin sitä on paranneltu mm. erityisen "lähiötaiteilijan" työpanoksella. GK antaa ymmärtää, että Koivukylään liittyy merkittäviä positiivista ainesta, koska osia siitä on suojeltu asemakaavalla. Tämä perustelu ei ole ihan aukoton, koska suojeluperusteena ei tarvitse olla korkea laatu vaan esi-

merkiksi myös "tyypillisuus", "alukuperäisyys" ja "edustavuus".

Tulkoon tässä kuitenkin vielä lainatuksi palanen edellä jo mainitusta Kaj Nymanin uudesta kirjasta: "Tosiasiaksi kuitenkin jää, että Koivukylän uudisasukassukupolvi joutui asumaan asuntoalueella, jonka laatu on kaukana siitä, mitä voidaan pitää kohtuullisena, ja lisäksi aika lailla eristetynä muusta yhdyskuntarakenteesta. Eikä voida kieltää, että tämä johtuu myös virheellisestä suunnittelusta." Ehkä minun olisikin pitänyt ottaa Koivukylä laajemman tarkastelun kohteeksi?

Segregaatiosta GK lainaa minun tekstiäni, jonka mukaan "Es-poossa, Kauniiaisissa ja Vantaalla – – näyttäisi olevan kiinnostusta muodostaa houkuttelevia asuntoalueita varakkaille veronmaksajille." Toisaalta hän ilmoittaa, ettei yleiskaavainsinöörinä ole kuullut tarpeesta perustaa erityisiä rikkaiden reservaatteja Vantaalle. Onkin ilahduttavaa, jos Vantaa sanoutuu irti moisista hankkeista, mutta historian valossa Vantaalla voi tapahtua yllättäviäkin asioita virkamiestenkin etukäteen tietämättä. Kirjoittamani teksti ei tältä osin perustu dokumentteihin vaan toisaalta paikallispoliitikkojen usein julkisestikin toistamiin toiveisiin houkuttella varakkaita veronmaksajia ja toisaalta eräiden pääkaupunkiseudun virkamiesten kertomuksiin, että tässä mielessä on yrittäjienkin taholta "yhteyttä otettu". Lisäksi sain hiukan myös tällaista segregaatiota puoltavaa palautetta HS:ssä 1999 julkaistun artikkeliini, jossa vastustin erillisiä varakkaiden asuinalueita.

GK toteaa minun mainitsevan yhtenä epäonnistumisen syynä puutteellisen paikallisten olojen tuntemuksen ja että tämä vaara uhkaa erityisesti kaukana kohteesta asuvia konsulttikaavoittajia. Tähän hän lisää, että rehellisyyden nimissä olisi pitänyt mainita myös taloudelliset syyt, jos konsultti näin toimii. Monet kunnathan kilpailuttavat kaavatyönsä vain hinnan perusteella laadusta välittämättä. Tässä GK on oikeassa: tuollaisen maininnan olisi voinut tehdä. Toisaalta olen kyllä eri yhteydessä (HS 21.5.97) kirjoittanut, että kaavoituksessa "kolmen markan suutari voi tehdä suuremman kuin viiden markan vahingon" ja että "on parempi säästää suunnittelulla kuin suunnittelusta".

Pekka V. Virtanen

Vielä Pekka V. Virtasen kirjasta Yhdyskuntasuunnittelun haasteita

Luin Virtasen kirjan, mutta koin lukemani hieman toisin kuin **Gilbert Koskela**, kun hän arvioi kirjaa *Maankäyttö*-lehdessä 3/2003.

Kirjan nimeksi olisi varmasti paremmin sopinut *Yhdyskuntasuunnittelun virheitä tai epäonnistumisia*, mutta ehkä kustantaja ei halunnut tällaista kielteiseltä tuntuvaa nimeä julkaisulle. 80-sivuisen kirjaan Pekka V. Virtanen on sisällyttänyt kuvauksia kymmenistä suunnitteluhankkeista kotoisesta Suomesta ja eri puolilta maailmaa sekä pohdintaa suunnittelun epäonnistumisesta ja onnistumisesta yleensä. Kirjan ansiona pidänkin suunnittelun ja suunnittele mattomuuden esimerkkien listaamista ja osin karioituaikin kritiikkiä. Näin se voi toimia pienenä helpollukuisena tietopakettina laajalle lukijapiirille. Kirjallisuusviitteiden luettelo on pitkä, mikä auttaa tapausten yksityiskohdista kiinnostunutta lukijaa.

En kokenut kirjaa yrityksenä arvioida "epäonnistuneita" hankkeita täydellisesti ja tieteellisen objektiivisesti eikä se liene ollut Virtasen tarkoituksena. Tottahan kirjassa näkyy kirjoittajan ja tämän hetken suunnittelijoiden arvomaailma. Hankkeita luonnehditaan suppeasti ja epäonnistumiseen syihin keskittyen. Tukkapolyy saavat monien muiden ohella **Le Corbusierin** ja funktionalismin massiiviset "asumiskoneet", Neuvostoliiton aikaiset sosialistiset kaupungit ja Lontoon vanhojen satama-alueiden Docklands sekä Suomessa ylimoitettavat kaavat (mm. **Alvar Aallon**) ja kirkonkylänsä, Tapiolan keskusta, ns. ekokylät ja taajamien ulkopuolelle rakennetut ostosparatiisit, "niitty-marketit".

Yhdyskuntasuunnittelun laadun määrittäminen on ikuista taistelua ideologioiden, suunnittelun arvopäämäärien ja kohteen perustietojen huomioinnin kesken. Pekka V. Virtasen teos ei anna näihin kysymyksiin tyhjentäviä vastauksia eikä niihin varmasti pyrikään. Silti se on virkistävä lisä yhdyskuntasuunnittelun laadusta käytävään keskusteluun.

Pekka Raitanen
p.raitanen@pp.inet.fi